

مقاله پژوهشی

**برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری با استفاده از مدل SWOT
(مورد مطالعه: روستای زراس شهرستان ایزده)**

مرضیه شه‌ریاری^{۱*} و حسین کوراوند^۲

تاریخ دریافت: ۲۳ مرداد ۱۴۰۰ تاریخ پذیرش: ۲۲ تیر ۱۴۰۱

چکیده

گردشگری به عنوان گسترده‌ترین صنعت خدماتی جهان از منابع مهم رونق اقتصادی در اشتغال زایی، کسب درآمدهای ارزی، کاهش فقر و افزایش تبادل و تعامل اجتماعی محسوب می‌شود. بنابراین هدف پژوهش برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری و نقش آن در توسعه روستایی است که در روستای زراس شهرستان ایزده در سال ۱۳۹۶ انجام شده است. جامعه آماری شامل سه گروه سرپرست خانوار، گردشگران و مسئولان می‌باشد که با استفاده از روش مطالعات میدانی و تعیین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها به شیوه تحلیل SWOT به ارائه استراتژی و راهبردهایی جهت توسعه گردشگری روستایی زراس پرداخته و نتایج پژوهش گویای این امر است که در برنامه‌ریزی گردشگری شهرستان ایزده (روستای زراس) در اولویت اول راهبردهای رقابتی/تهاجمی (SO) و بعد آن راهبرد بازنگری (WT) قرار می‌گیرد. در واقع راهبرد های رقابتی تهاجمی نشان می‌دهد که با تأکید بر آداب و رسوم و فرهنگ محلی بومی، افزایش امکانات قایق سواری و امنیت گردشگران با افزایش توجه دولت در این زمینه موجب انگیزش برای مسافرت و جذب بخش خصوصی می‌شود و برای تحقق اهداف با بهره‌گیری از این راهبردها، تقویت و افزایش امکانات و خدمات در کنار جاذبه‌ها و منابع گردشگری با هدف جلب رضایت بیشتر گردشگر و ایجاد اشتغال و درآمد پیشنهاد می‌شود و آستانه آسیب‌پذیری این منطقه روستایی به علت پتانسیل گردشگری بسیار بالا بوده و نیازمند بازنگری جدی و ارائه سیاست‌گذاری‌های مناسب در جهت رفع محدودیت‌ها و موانع موجود می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: برنامه‌ریزی راهبردی، گردشگری روستایی، ایزده، زراس، مدل سوات

۱- استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

۲- دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی توسعه روستایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

(نویسنده مسئول: m.shahryari@scu.ac.ir)

مقدمه

گردشگری روستایی یکی از بخش‌های جذاب گردشگری است که توسعه آن را می‌توان به ویژه از دهه ۱۹۵۰ بدین سو جستجو کرد، که در کنار فعالیت‌های سنتی همچون گردش در خارج از شهر و کوهنوردی رونق یافته، پتانسیل‌های گردشگری در هر روستا بیش از هر چیز به سرمایه‌های جغرافیایی، کیفیت مناظر طبیعی، آثار تاریخی، باستانی، فرهنگی بستگی دارد. کشور ایران با برخورداری جاذبه‌های مختلف در نواحی روستایی، محیط دل‌انگیزی برای گردشگری در خود دارد. توسعه گردشگری در مناطق روستایی یکی از عنصرهای اساسی توسعه منطقه است در واقع گردشگری از عوامل عمران ناحیه‌ای است که می‌تواند زمینه توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی را فراهم کند (شکور و همکاران ۱۳۹۰). یکی از راه‌های نجات روستاها از فقر، مهاجرت و مشکلات اجتماعی و اقتصادی است؛ در اکثر نواحی روستایی به دلیل غالب بودن اقتصاد کشاورزی و آسیب‌پذیری آن توجه به دیگر فعالیت‌های توسعه‌ای در حوزه خدمات نظیر گردشگری به عنوان مکمل این بخش می‌تواند از جنبه‌های مختلف، تضمینی در شرایط زندگی روستاییان باشد. گردشگری روستایی می‌تواند در توانمندسازی مردم محلی و توسعه منابع انسانی، تنوع بخشی اقتصادی و رشد آن، خلق فرصت‌های شغلی، حل معضل بیکاری، ارتقای استاندارد زندگی از طریق تأمین خدمات اجتماعی و پرکردن شکاف بین نواحی شهری و روستایی در زمینه‌های مختلف و کاهش مهاجرت روستاییان بر کلان‌شهرها نقش عمده‌ای داشته باشد (رضوانی، ۱۳۸۲). در زندگی مدرن امروزه گردشگری، به سرعت در حال رشد است و بسیاری از کشورها این صنعت پویا را بعنوان منبع اصلی درآمد، اشتغال‌زایی، رشد بخش خصوصی و توسعه ساختار زیربنایی می‌دانند

(لی، ۲۰۱۳). در واقع گردشگری از عوامل عمران ناحیه‌ای است که می‌تواند زمینه توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی را فراهم کند (شکور و همکاران ۱۳۹۰). تقاضا و تمایل برای گردشگران با انگیزه‌های مختلف به منظور تفریح، زیارت، تجارت در تمام جهان در حال افزایش است، در جامعه امروزی گردشگری به یک واقعیت مهم اجتماعی و یک فعالیت عظیم اقتصادی تبدیل شده است، این صنعت علاوه بر برخورداری از امکانات درآمدزایی، اشتغال‌زا است و اشاعه فرهنگ و حفظ و احیای آن را نیز به دنبال خواهد داشت و در زمینه گردشگری کشور ایران دارای جاذبه‌های فراوان می‌باشد. که آن را جهانی در یک مرز می‌نامند و تقریباً برای هر سلیقه‌ای انگیزه کافی برای سفر بدین کشور را بوجود آورده است (نصیری‌زاده و توتونچی، ۱۳۸۲).

توریسم روستایی می‌تواند بسیاری از مشکلات مناطق روستایی کشورها را حل نماید به طور مثال می‌تواند مشاغل گسترده‌ای را ایجاد و یا مشاغل موجود را تقویت نماید (فولر^۱، ۱۹۹۰) در کنار آثار مثبت اقتصادی و اجتماعی گردشگری، این پدیده بعضی از پیامدهای منفی را برای این مناطق ایجاد نموده است. گردشگری می‌تواند آثار منفی اجتماعی همانند جابه‌جایی و مهاجرت، تغییر در ارزش‌های اجتماعی و مذهبی جامعه میزبان و تغییر زبان را در پی داشته باشد (ضیایی و شجاعی، ۱۳۸۹) و یا آثار اقتصادی منفی همانند؛ افزایش کاذب قیمت زمین، افزایش هزینه زندگی، جابجایی مشاغل سنتی و منسوخ شدن فعالیت‌های روستایی را به وجود آورد (وال^۲، ۱۹۸۲).

گردشگری بزرگترین و متنوع‌ترین صنعت و یکی از اشتغال‌زاترین و پردرآمدترین صنایع در دنیا به شمار می‌رود (تقدیسی زنجانی و دانشور، ۱۳۸۶) این صنعت با شروع قرن بیست و یکم

1 - Lee

2 - fuller

3 - wall

گردشگری روستایی را در خود داراست. از پیامدهای مثبت گردشگری در این نواحی روستایی را کاهش مهاجرت و ایجاد اشتغال و فعالیت‌های اقتصادی در داخل روستا دانست و می‌توان از امکانات این منطقه را (ویلاهای مسکونی، بخش روستایی سنتی، رستوران و کمپ‌های اسکان موقت) را شامل می‌شود و همچنین فضای سبزی که به صورت خاص در روستا زراس طراحی شده است. روستا زراس که در منطقه مشرف بر دریاچه کارون ۳ در مقابل ارتفاعات برف‌گیر کوه منگشت قرار دارد که چشم انداز زیبایی به منطقه می‌دهد. در تابستان با ارائه خدمات ساحلی و ورزش‌های آبی و در زمستان با آب و هوای خاص کوهپایه‌ای خود می‌تواند گردشگران زیادی را به خود جلب کند و به منطقه توریسم پذیر تبدیل شود. در این خصوص،

میسرا^۱ در ارتباط با گردشگری راهبردی برای توسعهٔ همه‌جانبهٔ نواحی روستایی معتقد است، توسعه روستایی طیف وسیعی از فعالیت‌های گوناگون و بسیج انسانی را شامل می‌شود که مردم را به ایستادن روی پای خود و از میان برداشتن ناتوانی-های ساختاری موجود قادر می‌سازد؛ ناتوان‌های مزبور باعث می‌شود که مردم در شرایط نامساعد زندگی کنند (بهرامی، ۱۳۹۲). در زمینهٔ توسعه روستایی، رویکردها و راهبردهای مختلفی نظری رویکردهای اقتصادی، اجتماعی، کالبدی-فضایی، و جامع مطرح است (رضوانی، ۱۳۸۳) مناطق روستایی معدودی توانسته-اند از مشکلات کاهش جمعیت، پایین آمدن سطح اشتغال و درآمدها، کاهش خدمات عمومی، و از دست دادن خصوصیات روستایی فرهنگی بگریزند. این نکته به طور وسیعی مورد پذیرش قرار گرفته است که راهبردهای اثرات گردشگری بر توسعهٔ روستایی فرایند جدیدی برای کمک به احیای اجتماعی و اقتصادی جوامع روستایی مورد نیاز است (هولند^۲، ۲۰۰۳)

گردشگری روستایی همانند هر فعالیت دیگری منبع درآمد و

به یکی از پردرآمدترین صنایع در دنیا تبدیل شده است (ابراهیم زاده، ۱۳۸۸) سرمایه‌داری عصر ما صنعت توریسم و گذران اوقات فراغت را به صورت مهم‌ترین صنعت در آورده است (شکویی، ۱۳۸۹). همچنین ایجاد اشتغال و توسعهٔ منطقه‌ای از آثار مهمی است که توسعه توریسم به همراه داشته است (فرج‌زاده اصل، ۱۳۸۷). یکی از حوزه‌های مورد مطالعه برای مقصد است. پیامدهای گردشگری اغلب در یک چارچوب نظریه‌ای شامل اثرات اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی و فرهنگی بررسی می‌شود (رضوانی، ۱۳۸۷). فعالیت گردشگری در مناطق روستایی به طور چشمگیری از دهه ۷۰ در تمام کشور توسعه یافته افزایش و نقش کلیدی رادر توسعه بعضی مناطق روستایی که از نظر اقتصادی دچار رکود شده اند داشته است و برخوردار از روستاهای ایران از جاذبه‌های طبیعی، منابع و ظرفیت‌های اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی التزامی در توسعه گردشگری روستایی به شمار می‌رود (شهیدی و همکاران، ۱۳۸۸).

در میان استان‌های کشور، استان خوزستان در جنوب کشور با توجه به پیشینه تاریخی خود دارای جاذبه‌های منحصر به فردی در زمینه‌های مختلف است که به صورت ناهمگونی در سرتاسر استان پخش شده‌اند. در این استان به واسطه جاذبه‌های فرهنگی و طبیعی و تفاوت‌های اقلیمی، روستاهایی با عملکردها و تیپ‌های مختلف ایجاد شده است. در همین زمینه شهرستان ایذه، که واقع در شمال شرقی استان خوزستان بوده؛ با وجود جاذبه‌های طبیعی، تاریخی باستانی، فرهنگی- اجتماعی (نظیر توریسم عشایر بختیاری) و گردشگری مذهبی ظرفیت بالایی برای جذب گردشگران برخوردار است اما به دلیل عدم توجه بدین ظرفیت‌ها نتوانسته جایگاه درخور توجهی را کسب کند. که می‌توان از روستای زراس آثار تاریخی و باستانی و فرهنگ‌های محلی، اسکله تفریحات آبی و قایق سواری، وجود باغات و رودخانه و آبشارهای فراوان، پتانسیل‌های بسیاری در زمینه

1 - Maisara

2 - Holland

کشاورزی و صنایع محلی تأکید دارد. در هر حال نگاه راهبردی با شناخت توانمندی روستایی از طریق دو رویکرد به تبیین جایگاه گردشگری روستایی در توسعه نواحی روستایی پرداخته می‌شود (اوپرمانا، ۱۹۹۶).

الف- توریسم روستایی به مثابه راهبرد توسعه

ب- توریسم روستایی به مثابه تحول‌سازی در نواحی کمتر توسعه‌یافته روستایی

الف. در این رویکرد، تلاش می‌شود تا در زمینه شناسایی مزیت‌ها و کاستی‌های موجود در فرایند توسعه گردشگری، به ارائه چارچوبی برای ارزیابی کارآمدی این رویکرد در توسعه نواحی روستایی امکان می‌دهد (پردوا، ۱۹۸۷).

ب- رویکرد متحول‌سازی، بازسازی اقتصاد روستایی نقطه عطف چارچوب توسعه را تشکیل می‌دهد، چنان که با اشاره به ناکافی بودن کشاورزی برای تأمین معاش و معیشت پایدار روستایی، از فعالیت‌های حمایتی برای اشتغال‌زایی و رشد اقتصادی و افزایش درآمد خانوارهای روستایی سخن به میان می‌آید (استارت، ۲۰۰۱).

رویکرد بازساخت در گردشگری روستایی

در این رویکرد، گردشگری روستایی به عنوان سیاستی برای بازسازی ساختار نواحی سکونت روستایی در نظر گرفته می‌شود. گردشگری به عنوان فرایند کارآفرینی متمرکز، می‌تواند پاسخ مشکل نیروی کار اضافه روستایی باشد. از سویی، به فعالیت‌های قانونی بازساخت روستایی با استفاده از مکانیسم‌های اجتماعی و اقتصادی و برنامه‌ریزی‌های اجرایی سوق داده باشد (قادری، ۱۳۸۲). این رویکرد از طرق زیر دنبال می‌شود:

الف- توریسم به مثابه سیاست بازساخت

ب- بازسازی در برابر افول کشاورزی

اشتغال‌زاست و زنجیره‌ای از فعالیت‌های اقتصادی و خدماتی را به وجود می‌آورد (به نقل از مهدوی، ۱۳۸۱) گردشگری روستایی می‌تواند راهبردی برای توسعه همه‌جانب دولت از نظر اقتصادی، اجتماعی، و زیست محیطی باشد، از نظر اقتصادی گردشگری روستایی می‌تواند اثرات اقتصادی مهمی را برای نواحی روستایی دربرداشته باشد، گردشگران روستایی برای اقامت، خرید کالاهای محلی، خدمات و پول پرداخت می‌کنند (جوان و سقایی، ۱۳۸۵). در ابعاد اجتماعی نیز اعتقاد براین است که ورود گردشگران به مناطق روستایی باعث ارتباطات مردم بومی با این افراد و تأثیراتی قابل ملاحظه در رشد و ارتقای فرهنگی-اجتماعی، بالا رفتن سطح سواد و افزایش سطح مشارکت می‌شود، همچنین، گردشگری روستایی، به عنوان یک ابزار برای تولید اشتغال و توسعه اقتصادی در سطح منطقه، می‌تواند امیدهایی را برای کاهش فقر فراهم آورد (سلی، ۱۹۹۷). حتی از نظر وضعیت فیزیکی روستاها، حفظ بافت‌های با ارزش روستایی، مسکن سنتی و متناسب با اقلیم منطقه و شیوه‌های مختلف سکونت‌گزینی در گردشگری مورد تأکید است (جوان و سقایی، ۱۳۸۵).

رویکرد راهبردی گردشگری روستایی

رویکرد راهبردی گردشگری روستایی را می‌توان رهیافتی برای ایجاد فعالیت‌های مکمل و تحول در میزان و نوع اشتغال در نواحی روستایی دانست. که با توجه به تخریب روستاها و افول کشاورزی، می‌تواند در چارچوب بهره‌گیری از منابع طبیعی و انسانی موجود در روستا، امکان افزایش درآمد و رفاه اجتماعی بیشتر ساکنان روستایی را از طریق بهبود کیفیت زیرساخت‌ها و تعادل در عرضه تسهیلات و خدمات در سطوح منطقه‌ای فراهم کند. در این میان، گردشگری روستایی این امکان را نیز فراهم می‌کند که کشاورزی و تولید صنایع دستی روستایی نیز بهبود یابد. چنان که رویکرد گردشگری روستایی به تولید محصولات

پ- توسعه فرآورده‌ها و محصولات کشاورزی

رویکرد کارکردی در گردشگری روستایی

رویکرد کارکردی، شیوه‌ای تحلیلی در تقسیم فرایند دارای سه بخش اساسی است که مشتمل بر یک مرحله پویا است که حرکت به مقصد سفر و بازگشت به مبداء را در برمی‌گیرد و مرحله دوم که مرحله ایستا است که شامل اقامت در روستا است و مرحله سوم که عنصری تبعی است و تأثیرات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و فیزیکی - کالبدی بر محیط روستا را نشان می‌دهد. این رویکرد به وسیله ماتیسون و وال (۱۹۸۲)،^۱ در نگاهی گردشگری به مثابه مجموعه‌ای از بخش‌های مرتبط که دارای پیوندها و روابط بازخوردی ویژه‌ای هستند (قادری، ۱۳۸۲). در مطالعات قاسم‌پور و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «تدوین برنامه راهبردی توسعه گردشگری با تأکید بر روستای هدف گردشگری در استان ایلام» به این نتیجه رسیدند که بهبود و تقویت زیرساخته‌های اولیه، بازنگری در نحوه برنامه‌ریزی و حمایت بخش عمومی، بسترسازی برای پذیرش عملکردهای جدید برای روستا، افزایش برنامه‌های تبلیغاتی و بازاریابی بر مبنای برنامه جامع و بلندمدت، حفاظت و توسعه پایدار منابع گردشگرپسند طبیعی، تاریخی و فرهنگی روستا، سرمایه‌گذاری و تأمین منابع مالی گردشگری و توسعه مشارکت محور به عنوان مهم‌ترین راهبردهای توسعه گردشگری روستایی است؛ سپهوند و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «برنامه‌ریزی راهبردی توسعه اکوتوریسم روستایی از دیدگاه مردم، مسئولان و گردشگران مطالعه موردی روستای ایستگاه بیشه» انجام دادند. یافته‌های پژوهش نشان داد که از دیدگاه هر سه گروه، در میان راهبردهای بازنگری، راهبرد تدوین قوانین و مقررات ویژه، استفاده بهینه از جاذبه‌ها و جلوگیری از تخریب، آلودگی و از بین رفتن این منابع در روستا با هدف جذب هرچه بیشتر گردشگران و جلوگیری از نابودی محیط طبیعی و جذاب

روستا به عنوان بهترین راهبردها بیان شده‌اند. نقدی که می‌توان بر این پژوهش وارد کرد این است که محققان این پژوهش مقایسه‌ای از نتایج خود با نتایج تحقیقات سایر محققان فعال در این حوزه انجام نداده‌اند؛ سلیمانی هارونی و همکاران در سال ۱۳۸۹ در پژوهشی به بررسی «نگرش ساکنان مناطق گردشگری روستایی نسبت به پیامدهای روستایی، به صورت مطالعه موردی در روستاهای شهرستان ایزه در استان خوزستان» پرداختند. نتایج کلی این تحقیق نشان داد که ارتباط مثبت و معنی‌داری بین متغیر نگرش ساکنان، با متغیرهای سن، درآمد، میزان وابستگی و ارتباط با گردشگران و درک آثار آن‌ها در این منطقه وجود دارد. همچنین توسعه فعالیت‌های گردشگری موجب ایجاد اشتغال در منطقه و در نتیجه کاهش بیکاری در روستاها گردید.

شانگ^۲ (۲۰۲۰) در پژوهش خود به برنامه‌ریزی اکوتوریسم روستایی با بهره‌گیری از SWOT پرداختند. آن‌ها با تعیین نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید منطقه تیانجین به تحلیل راهبردی این منطقه در جهت توسعه گردشگری روستایی پرداختند. آنها نشان دادند که با بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت این منطقه در محور توسعه پایدار قرار می‌گیرد. با توجه به پیشینه پژوهش گردشگری همواره مورد توجه پژوهشگران داخلی و خارجی بوده است و توانایی مناطق روستایی به عنوان یکی از مناطق مقصد گردشگران نیز مورد توجه ایشان قرار گرفته است؛ کیشی^۳ (۲۰۱۹) در تحقیقی با عنوان «رویکردی استراتژیک در راستای گردشگری پایدار: مورد مطالعه استان زونگولداک» واقع در شمال غربی کشور ترکیه، به بررسی این موضوع پرداخته است که رشد اقتصادی حاصل از گردشگری به یک نتیجه مهم در سیاست‌های عمومی تبدیل شده‌است و اذعان می‌دارد که یک رویکرد استراتژیک، می‌تواند به توسعه گردشگری پایدار در مقاصد

2 - shang

3 - Kishi

1 - Mathieson & Wall

اولویت‌ها مشخص گردید و در نهایت جهت برطرف کردن با تقلیل نقاط ضعف و تهدیدها و تقویت و بهبود نقاط قوت و فرصت‌های موجود در ارتباط با گسترش گردشگری در نواحی روستایی مطالعه شده، استراتژی‌های مناسبی ارائه شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر متشکل از سه گروه می باشد که با بهره گرفتن از فرمول کوکران، سرپرست خانوار (۲۰۰ نفر)، گردشگران (۱۲۰ نفر) و ۲۰ نفر از مسئولان (اداره میراث فرهنگی، شهرداری، فرمانداری، محیط زیست و منابع طبیعی) شهرستان ایذه به عنوان نمونه انتخاب شده است.

محدوده منطقه مورد مطالعه

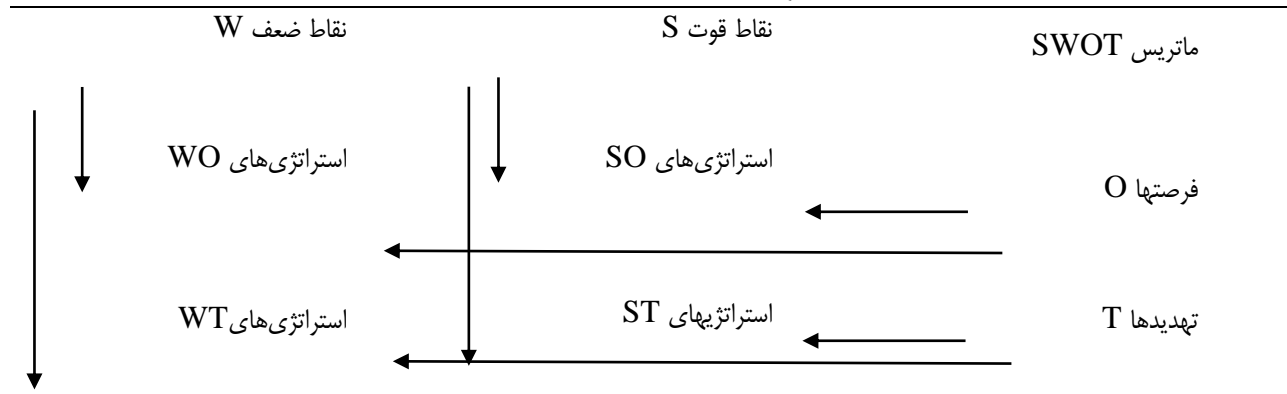
روستا تفریحی توریستی واقع در روستای زراس از توابع شهر دزپارت در منطقه شهرستان ایذه واقع شده است. که یکی از مناطق بسیار زیبا و خوش آب و هوا بخصوص در فصل زمستان و بهار است. این روستا قابلیت‌های بسیار زیادی برای سرمایه گذاری دارد و محیط فیزیکی آن به مساحت ۲۰۶ هکتار، در فاصله ۲۵۰ کیلومتری شمال شرقی شهرستان اهواز، ۶۹ کیلومتری جنوب شرقی شهرستان ایذه، ۱۴ کیلومتری جنوب شهر دزپارت و ۳۹ کیلومتری سد کارون ۳ می باشد. این روستا از شمال به ارتفاعات کوه گل و جاده ایذه به شهرکرد، و از جنوب و غرب به حوزه آبریز سد کارون ۳ متصل است. این منطقه دارای جاذبه‌های گردشگری بسیاری چون (قابق سواری و اسکله‌های تفریحات آبی، ویلاهای مسکونی، رستوران‌ها و کمپ‌های اقامتی و فضای سبز و طبیعت بکر بوده) در خود داراست که شرکت‌های خصوصی نیز در این منطقه سرمایه گذاری بسیاری کرده اند که موجب انگیزه برای مطالعه منطقه مورد نظر بوده است.

گردشگری کمک کند؛ بریدنهان و ویکنز^۱ (۲۰۰۴) در مطالعه‌ای «مسیر توسعه توریسم روستایی و نیز نقاط ضعف این صنعت را در کشور آفریقای جنوبی» مورد بحث و بررسی قرار دادند. این مطالعه با استفاده از روش دلفی و طی سه مرحله انجام پذیرفت. در این مطالعه ذکر گردید که توریسم روستایی باعث افزایش قابلیت‌های اقتصادی مناطق حاشیه‌ای شهرها و روستاها و تسریع انجام اصلاحات اجتماعی و کاهش فقر روستایی شده است. و دریافته‌های فرهنگی نوینی برای منطقه و روستا به ارمغان خواهد آورد. براین اساس این پژوهش تلاش دارد تا با به کارگیری فرآیند برنامه‌ریزی و راهکاردهی، ضمن بررسی ظرفیت‌ها، به شناسایی و تدوین راهکارهای توسعه گردشگری روستایی این شهر بپردازد. بر این مبنای مهم‌ترین سؤالات در تحقیق حاضر عبارتند از: مهم‌ترین نقاط ضعف، قوت، فرصت و تهدیدها در توسعه گردشگری روستای زراس شهرستان ایذه کدامند؟ چه راهکارهایی برای توسعه گردشگری منطقه با استفاده از مدل SWOT وجود دارد.

مواد و روش‌ها

در پژوهش حاضر، به منظور تحقق اهداف پژوهش، ابتدا از روش توصیفی و تحلیلی استفاده شده است. در این مرحله، با توجه به اطلاعات مشاهده‌ای و با روش تحلیل کیفی SWOT به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات و تدوین راهبردها استفاده شده است. ابتدا از روش مذکور به منظور شناسایی و بررسی عوامل مؤثر درونی (قوت‌ها و ضعف‌ها) و عوامل تأثیرگذار بیرونی منطقه (فرصت‌ها و تهدیدها) بر گردشگری منطقه مورد نظر استفاده شده است. سپس با استفاده از روش پیمایش و نظرخواهی از مردم منطقه و گردشگران و مسئولان امر و وزن دهی به هر کدام به این مسائل و سپس محاسبه و تحلیل آنها،

جدول ۱. ماتریس SWOT و نحوه تعیین استراتژی‌ها

تعیین استراتژی‌های کوتاه مدت و بلند مدت توسعه منبع: افتخاری و مهدوی، ۱۳۸۴

نتایج و بحث

توان گفت میزان محدودیت‌ها و مزیت‌های گسترش گردشگری در منطقه زراس به لحاظ کمی یکسان است.

نتیجه‌گیری

گردشگری به‌عنوان گسترده‌ترین صنعت خدماتی جهان از منابع مهم رونق اقتصادی و افزایش تبادل و تعامل اجتماعی محسوب می‌شود و با توجه به تأثیرات شگرف گردشگری در زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی - فرهنگی جوامع امروزی، باید با بینشی علمی، مدیریت کارآمد، با برنامه‌ریزی و راهکارهای معین، برای توسعه گردشگری تلاش کرده و آثار منفی آن را به کمترین میزان برسانند. شهرستان ایذه به‌واسطه ظرفیت‌های بالقوه فراوانی که برای جذب گردشگر و به تبع آن بهره‌مندی از مزایای آن برخوردار است که با توجه به وضعیت خاص جغرافیایی و تنوع آب و هوایی، وجود جاذبه‌های طبیعی، تاریخی، مذهبی، فرهنگی و حضور عشایر بختیاری در منطقه می‌تواند پذیرای گردشگران بی‌شماری از سراسر کشور با مقاصد مختلف و زمینه‌های متعدد گردشگری باشد. وجود چشم اندازهای کم‌نظیر و استثنایی، آثار و بناهای تاریخی و مذهبی و نیز فرهنگ، رسوم و مراسم آیینی مختلف و متنوع تنها قسمتی از قابلیت‌های گردشگری این شهر است و در صورت فراهم نمودن

وجود فضاهای مناسب گردشگری و نزدیکی به سد کارون ۳ و حوزه آبریز کارون و اسکله‌های تفریحات آبی و قایق سواری از اهمیت بالاتری برخوردار است که وضعیت کنونی گردشگری با قابلیت‌ها و استعدادها بالقوه منطقه تناسبی ندارد و یکی دیگر از تأثیرگذارترین عوامل بر آینده‌ی گردشگری روستایی این منطقه، شرایط آب و هوایی و مسیر ارتباطی است که نقش مهمی در رضایت‌مندی گردشگران دارد و باعث افزایش حساسیت و اهمیت آن در انتخاب مکانی مناسب برای اقامت گردشگران می‌شود؛ زیرا راحتی و سلامتی انسان (گردشگران) بیش از هر عاملی تحت تأثیر وضعیت هوا و شرایط اقلیمی است. بالابردن کیفیت منابع جهت ایجاد انگیزه در گردشگران برای سفر مجدد آنان به این روستاها و بازسازی آثار گردشگری می‌تواند باعث افزایش حضور گردشگران فراهم شدن زمینه‌های اشتغال و کسب درآمد، جلوگیری از مهاجرت روستائیان به شهرها، تثبیت جمعیت در روستاها و در نهایت رسیدن به وضعیت مطلوب گردشگری پایدار روستایی گردد.

همان طور که در نمودار ۱ ملاحظه می‌شود، نه قوت داخلی در مقابل ده ضعف داخلی، و هفت فرصت خارجی در برابر هفت تهدید خارجی، مورد شناسایی و بررسی قرار گرفته است و می‌-

زمینه‌های لازم و ایجاد زیرساخت‌های لازم گردشگری، می‌تواند موجب گسیل خیل عظیمی از گردشگران داخلی و خارجی را فراهم آورد.

نمودار ۱. سوات (عوامل مهم مؤثر بر گردشگری منطقه زراس)

بیکاری فزاینده در مناطق روستایی و کنترل مهاجرفرستی از روستا به شهر در نظر گرفته می‌شود. در این پژوهش برنامه-

با در نظر گرفتن این مسئله که توسعه گردشگری روستایی بعنوان یک راهبرد اقتصادی نوین برای برون رفت از مسئله

که در مجموع امتیاز نهایی عوامل داخلی (قوت و ضعف)، همچنین ارزیابی عوامل خارجی (فرصت و تهدیدها)، از نظر سه گروه گردشگران، مردم محلی و مسئولان که نشان می‌دهد.

ریزی راهبردی توسعه گردشگری شهرستان ایذه در روستای زراس از توابع شهر دزپارت در نظر گرفته شده است. نتایج تحلیل SWOT از وضعیت گردشگری این روستا نشان می‌دهد

جدول ۲. تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها

بیرونی فرصت‌ها (O) O1 - ایجاد و افزایش انگیزه برای مسافرت O2 - افزایش توجه دولت به بخش خصوصی O3 - افزایش انگیزه بخش خصوصی O4 - نبود فضاهای تفریحی	داخلی قوت‌ها (S) S1- وجود قایق سواری و اسکله تفریحی و تفریحات آبی S2 وجود باغات، میوه‌ها و محصولات متنوع S3 نزدیکی به سد کارون ۳ و منظره‌های آن S4 - نمایشگاه گل و گیاه در روستا S5 - دسترسی آسان گردشگری به منطقه S6 - آداب و رسوم و فرهنگ محلی و بومی S7 - وجود امنیت برای گردشگران در منطقه
تهدیدها (t) T1 - افزایش امکانات در مناطق رقیب T2 - عدم ارائه مجوز و تسهیلات از سوی دولت T3 - افزایش تمایل گردشگران به مسافرت به منطقه T4 - فقدان امنیت اجتماعی، از قبیل دزدی ... T5 - از بین رفتن محیط زیست T6 - نبود جاده مناسب ارتباطی با منطقه	ضعف‌ها (W) W1 - نبود بازار مناسب برای فروش صنایع دستی W2 - نامناسب بودن تسهیلات خدماتی W3 - تمایل نداشتن مردم به سرمایه‌گذاری W4 - نبودن نیروی متخصص و آموزش دیده W5 - توزیع نامناسب گردشگران در فصول سال W6 - فقدان برنامه ریزی و سرمایه‌گذاری دولتی W7 - تعارض میان فرهنگ گردشگران و مردم W8 - ناآشنایی مردم منطقه در برخورد با گردشگران

روستای زراس با وجود قوت و فرصت‌هایی در زمینه گردشگری به دلیل موانع و محدودیت‌ها، در زمینه توسعه اقتصاد گردشگری موفق نشده است و بر اقتصاد روستاییان چندان تأثیری عمومی نداشته است و با توجه به اینکه نمره نهایی عوامل داخلی و عوامل خارجی با توجه به جدول ۴ جهت استراتژی توسعه گردشگری در ماتریس اولویت‌بندی راهکارها، استراتژی تهاجمی - رقابتی بعنوان راهکار اصلی ارائه می‌دهد که راهکار کاربردی پیشنهادی ویژه استفاده مطلوب از قوت‌ها در جهت بهره‌برداری از فرصت‌های پیش رو را مد نظر قرار می‌دهد و بر رشد و توسعه زیرساخت‌های عمرانی و کالبدی تأکید داشته است. تا بتواند در مقابل موانع و محدودیت‌های گردشگری منطقه واکنش مثبت نشان داده و در مسیر توسعه گردشگری

گام بردارد.

از این رو پیشنهادات کاربردی نیز به شرح ذیل بیان می‌شود: شناسایی جاذبه‌ها و فرآورده‌های مختلف گردشگری روستایی در مناطق مختلف و بهره‌گیری هدفمند در جهت اشتغال و افزایش درآمد با تأکید بر مشاغل سنتی روستا ایجاد بازارهای صنایع دستی و تولیدات سنتی به خصوص در فصل ورود گردشگر به روستا توسعه زیرساخت‌های عمرانی (راه روستایی) و تجهیز مسیرهای ارتباطی به نشانگرهای توریستی و ایجاد اقامت‌گاه بوم‌گردی با امکانات خدماتی و رفاهی بر اساس فرهنگ بومی و محلی و مسکن روستایی منطقه

جدول ۳. ماتریس تحلیل SWOT (رتبه بندی و اولیت سنجی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها)

تحلیل SWOT			
رتبه	میانگین وزن‌ها	مجموع وزن‌ها	قوت‌ها (S)
۲	۹۴/۳	۳۷۸	وجود قایق سواری و اسکله تفریحی و تفریحات آبی
۴	۴۹/۴	۴۳۱	وجود باغات، میوه‌ها و محصولات متنوع
۵	۳۹/۴	۴۲۲	نزدیکی به سد کارون ۳ و منظره های آن
۷	۱۵/۳	۳۰۲	S4- نمایشگاه گل و گیاه در روستا
۶	۲۵/۳	۳۱۲	S5- دسترسی آسان گردشگری به منطقه
۱	۹۸/۳	۳۸۲	S6- آداب و رسوم و فرهنگ محلی و بومی
۳	۷۹/۳	۳۶۴	S7- وجود امنیت برای گردشگران در منطقه
ضعف‌ها (W)			
۸	۱۳/۴	۳۹۶	W1- نامناسب بودن تسهیلات خدماتی و بهداشتی
۶	۲۷/۳	۳۸۱	W2- تمایل نداشتن مردم به سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری
۵	۲۴/۴	۴۰۷	W3- نبودن نیروی متخصص و آموزش دیده
۷	۱۵/۳	۳۷۹	W4- توزیع نامناسب گردشگران در فصول مختلف سال
۱	۷۶/۴	۴۱۶	W5- فقدان برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری دولتی در منطقه ایزه
۳	۶۲/۳	۳۴۸	W6- تعارض میان فرهنگ گردشگران و مردم
۲	۶۸/۳	۳۵۵	W7- ناآشنایی مردم منطقه در برخورد با گردشگران
۴	۵۸/۴	۳۲۸	W8- نبود بازار مناسب برای فروش صنایع دستی و محلی
فرصت‌ها (O)			
۳	۴۲/۴	۴۲۵	O1- ایجاد و افزایش انگیزه برای مسافرت ...
۲	۴۳/۴	۴۲۳	O2- افزایش توجه دولت به برنامه ریزی و ...
۴	۱۸/۴	۴۰۱	O3- افزایش انگیزه بخش خصوصی و ...
۱	۶۳/۳	۳۴۹	O4- فضاهای تفریحی
تهدیدها (T)			
۳	۹۴/۳	۳۷۹	T1- افزایش امکانات در مناطق همجوار
۲	۹۷/۴	۳۹۱	T2- عدم ارائه مجوز و تسهیلات از سوی دولت
۴	۸۸/۳	۳۷۳	T3- افزایش تمایل گردشگران به مسافرت به مناطق تفریحی اطراف
۵	۵۵/۳	۳۴۱	T4- فقدان امنیت اجتماعی، از قبیل دزدی ...
۶	۸/۳	۳۶۵	T5- از بین رفتن محیط زیست
۱	۹۸	۳۸۲	T6- نبود جاده مناسب ارتباطی با منطقه

های هنری، گردشگری جوانان و بانوان روستا
 رفع ضعف مدیریت گردشگری با افزایش نیروی انسانی
 کارآزموده در اداره میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری و
 استفاده از ظرفیت‌های سمن های مردم نهاد
 استفاده از طرح‌های تسهیلاتی بانکی برای روستاییان در
 فرمانداری ها برای توسعه اشتغال زایی گردشگری روستا
 توسعه برندسازی و کارآفرینی در زمینه محصولات روستایی
 (مسکن بومی روستا، آداب و رسوم، محصولات کشاورزی
 صنایع دستی)

توسعه برنامه‌های تبلیغاتی و اطلاع رسانی با توجه به
 ویژگی‌های اجتماعی - فرهنگی نظیر حضور عشایر قوم لر
 بختیاری در منطقه، تهیه کاتولوگ‌های تبلیغاتی از فضای روستا
 و ساخت مستند توسط صدا و سیما برای معرفی ظرفیت‌های
 بکر روستا زراس
 تدوین برنامه‌های آموزشی گردشگری برای مردم محلی
 افزایش سطح امنیت گردشگران با همکاری بخش‌داری و
 نیرو انتظامی
 بالفعل نمودن ظرفیت های اقتصادی با استفاده از خلاقیت

جدول ۴. ماتریس خلاصه راهبردها و راهکارهای لازم برای توسعه گردشگری در ناحیه مطالعه شده

تهدیدها (T) T1- افزایش امکانات و خدمات در مناطق تفریحی T2- عدم ارائه مجوز و تسهیلات از سوی دولت T3- افزایش تمایل و انگیزه گردشگران به مسافرت T4- کمبود مشارکت مردم در طرح های سرمایه‌گذاری روستا T5- آلودگی منابع آب، خاک و اقلیم این نواحی T6- ازدیاد تخلفات اجتماعی با ورود گردشگران T7- از بین رفتن درختان و پوشش گیاهی و آثار... T8- تخریب زمینهای کشاورزی و مزارع روستایی T9- از بین رفتن فرهنگ سنت و محلی (همانند زبان)	فرصت‌ها (O) O1- افزایش انگیزه بیشتر برای مسافرت و تفریح در O2- وجود سد کارون ۳ و ۴ در نزدیکی منطقه مورد نظر - افزایش توجه دولت به برنامه ریزی و سرمایه O4- افزایش انگیزه بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری O5- وجود نیروهای متخصص و با تجربه O6- وجود نهادها و سازمان‌های دولتی و غیر دولتی O7- عدم ارائه خدمات و تسهیلات مطلوب	تحلیل SWOT و ارائه استراتژی اولویت بندی شده بر اساس نتایج کاربردی جهت توسعه گردشگری روستا زراس بیرونی درونی
استراتژی‌های تنوع (ST) ۱. تنوع بخشی به فعالیت‌ها، امکانات و خدمات توریستی به منظور بکارگیری طیف گسترده‌ای از مردم و همچنین جلب رضایت گردشگران ۲. توسعه و گسترش توریسم کشاورزی به منظور بهره برداری از مناظر، باغات و فضای سبز روستایی در جهت کسب درآمد و ایجاد اشتغال ۳. تنوع بخشی به برنامه‌های تبلیغاتی به منظور معرفی جاذبه‌ها و فرآورده های توریستی این روستا و جذب گردشگر ۴. ظرفیت پذیری و تعیین حد مطلوب تراکم جمعیت در مراکز و مکان- های تفریحی در روستاهای مطالعه شده ۵. گسترش کوهنوردی کوه منگشت که در نزدیکی روستای مورد نظر است	استراتژی‌های رقابتی / تهاجمی (SO) ۱. تأکید بر توسعه توریسم طبیعی و اکوتوریسم ۲. بهره گیری بهینه و هدفمند از افزایش انگیزه در بین شهر نشینان در جهت استفاده موثر از جاذبه‌های طبیعی و انسانی روستا زراس ۳. شناسایی و توسعه جاذبه ها و امکانات برای رقابت با سایر مناطق همجوار ۴. استفاده از نیروهای متخصص به منظور ایجاد تشکل‌های تعاونی مردمی ۵. ایجاد هماهنگی مابین نهادها و بخش‌های مرتبط به منظور یکپارچه سازی کارکردهای توریسم و بهره‌گیری اصولی از جاذبه‌ها ۶. تمرکز عمده فعالیت‌های توریستی بر استفاده از جاذبه های طبیعی و بدون کاربرد روستایی در جهت ایجاد اشتغال کسب درآمد	قوت‌ها (S) S1- نزدیکی به سد کارون ۳ و چشم اندازهای آن S2- وجود باغات میوه و محصولات متنوع S3- نمایشگاه گل و گیاه در روستا S4- دسترسی آسان و مناسب به این نواحی برای ... S5- نزدیکی به شهر ستان ایذه S6- وجود سد کارون ۴ و جاذبه‌های گوناگون در فاصله ای مطلوب S7- وجود آداب و رسوم و فرهنگ محلی ... S8- داشتن محیط آرام و بدون سروصدا ... S9- وجود امکانات تفریحی و قایق سواری
استراتژی‌های تدافعی (WT) ۱. برگزاری سمینارها و نشستهای «توسعه سرمایه گذاری صنعت توریسم روستایی» به وسیله شورای شهرایزه و سایر نهادها و مسئولان مرتبط و دعوت از سرمایه گذاران مختلف ۲. زمینه سازی و تشویق مردم به مشارکت در جهت توسعه و تجهیز روستاها از نظر ساختارها، تسهیلات و تجهیزات توریستی با حمایت‌های دولتی ۳. آموزش و اطلاع رسانی به مردم در نحوه برخورد با گردشگران و همچنین آموزش به گردشگران درباره فرهنگ، آداب و رسوم و تشریفات و قوانین محلی و سنتی ۴. تدوین قوانین ویژه به منظور استفاده بهینه از جاذبه ها فرآورده‌ها و خدمات توریستی روستا برای گردشگران جهت جلوگیری از تخریب و از بین رفتن این جاذبه ها	استراتژی‌های بازنگری (WO) ۱. بازنگری به نوع و نحوه برنامه ریزی و حمایت‌های دولتی از نواحی توریستی روستایی همانند روستا زراس ۲. بازنگری به نحوه توزیع تسهیلات و خدمات توریستی و سایر خدمات در سطح روستا ۳. بازنگری به قوانین و مقررات ارضی (زمین کشاورزی و مسکونی) روستایی به منظور بهره برداری از آنها برای عموم و جلوگیری از بورس بازی و گران شدن زمین ۴. بازنگری به نوع و نحوه استفاده از مشارکت‌های مردمی در این روستا به منظور توسعه و تجهیز روستاها و واگذاری کارها به مردم محلی	ضعف‌ها (W) W1- وجود ضعف هایی در تسهیلات و تجهیزات اقامتی W2- وجود ضعف هایی در تسهیلات بهداشتی و خدماتی W3- عدم تمایل مردم جهت سرمایه گذاری در زمینه گردشگری W4- نامناسب بودن تأسیسات و تجهیزات تفریحی W5 - عدم وجود نیروهای متخصص و آموزش دیده W6- توزیع نامناسب گردشگران در فصول مختلف W7- نامناسب بودن زیر ساخت‌های محیطی و ... W8- عدم وجود برنامه ریزی و سرمایه گذاری- های W9- تعارض میان فرهنگ گردشگران و مردم روستا W10- عدم آشنایی روستاییان و عدم آگاهی آنها W11- گرایش غالب مردم به استفاده اختصاصی

موسیقی، نمایشگاه‌های صنایع دستی

تخصیص اعتبارات لازم جهت تحقیقات بازاریابی در شورای

برنامه ریزی شهرستان توسط فرمانداری، برگزاری جشنواره‌های

منابع

- ابراهیم زاده، ع، آقاسی زاده، ع. ۱۳۸۸. تحلیل عوامل مؤثر بر گسترش گردشگری در ناحیه ساحلی چابهار با استفاده از مدل راهبردی سوات Swot. مطالعات و پژوهش های شهری و منطقه ای، ۱ (۱): ۱۰۷-۱۲۸
- بهرامی، ر. ا. ۱۳۹۲. سنجش سطوح توسعه روستایی دهستان های شهرستان روانسر به روش Topsis، مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی، (۸): ۲۳-۸۸-۷۳
- تقدیسی زنجانی، دانشور ع. ۱۳۸۶. توریسم روستایی، تصویری مجازی یا الگویی حقیقی در برنامه ریزی روستایی. مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، ۴ (۸): ۱۷۹-۱۹۲
- جوان، ج. سقایی، م. ۱۳۸۵. نقش گردشگری روستایی در توسعه منطقه ای با تأکید بر مدیریت روستایی. مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، ۲ (۱۰۹-۱۲۴): ۱۲۴-۱۰۹
- رضوانی، م. ر. ۱۳۸۷. توسعه گردشگری روستایی با رویکردهای پایدار، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ اول، تهران. ۳۹۶ ص.
- رضوانی، م. ر. ۱۳۸۳. مقدمه ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی در ایران. تهران: قومس. ۳۰۶ ص.
- رضوانی، ع. ا. ۱۳۸۲. جغرافیا و صنعت توریسم. انتشارات دانشگاه پیام نور. ۲۳۶ ص.
- سپهوند، ر، جعفری، م، سپهوند، ل، احمدی، ا. ۱۳۹۷. برنامه ریزی راهبردی توسعه اکوتوریسم روستایی (مطالعه موردی: روستای ایستگاه بیشه، پژوهش های جغرافیای انسانی، ۲۶۳-۲۷۶): (۲)۵۰
- سلیمانی هارونی، خ، خسروی پور، ب، برادران، م، غنیان، م. ۱۳۸۹. گرش ساکنان مناطق گردشگری روستایی نسبت به پیامدهای گردشگری روستایی، تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، (۲-۴۱): ۲: ۲۱۳-۲۱۸
- شکویی، ح. ۱۳۸۹. اندیشه های نو در فلسفه جغرافیا. جلد اول، انتشارات گیتا شناسناسی، چاپ دوازدهم، تهران. ۳۵۶ ص.
- شکور، ع، باسط قریشی، م، لشکری، م، جعفری، م. ۱۳۹۰. ارزیابی و سنجش چگونگی پایداری گردشگری در بهشت گمشده بوان ممسنی با استفاده از مدل رد پای اکولوژیک. فصلنامه علمی پژوهشی نگرش های نو در جغرافیای انسانی، ۳ (۳): ۵۷-۶۷
- شهیدی، م. ش، اردستانی، ز، گودرزی، س، محمد، م. ۱۳۸۸. بررسی تأثیرات توریسم در برنامه ریزی نواحی روستایی. پژوهش های جغرافیایی انسانی، ۴۲ (۶۷): ۹۹-۱۱۳
- فرج زاده اصل، م، کریم پناه، ر. ۱۳۸۷. تحلیل پهنه های مناسب توسعه اکوتوریسم در استان کردستان با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی. پژوهش های جغرافیایی طبیعی، ۴۰ (۵۰): ۴۰-۲۳-۶۵
- قادری، ا. ۱۳۸۲. نقش گردشگری روستایی در توسعه روستایی پایدار. پایان نامه دکتری، دانشگاه تربیت مدرس
- قاسم پور، ل، زبردست، ا. ۱۳۹۸. تحلیل مؤلفه های مؤثر در تقویت پیوندهای روستایی-شهری بر اساس رویکرد شبکه منطقه ای در مدل های F'ANP و AHP (مورد: بخش انزل-شهرستان ارومیه)، برنامه ریزی منطقه ای، ۹ (۳۳): ۱۲۵-۱۳۵
- معصومی، م. ۱۳۸۵. ماهیت گردشگری، تهران، انتشارات پیک کوثر. ۱۲۸ ص.
- مهدوی، م، مجتبی قدیری، م، قهرمانی، ن. ۱۳۸۷. اثرات گردشگری بر توسعه روستایی با نظر سنجی روستاییان دره کن و سولقان. فصلنامه روستا و توسعه، ۳۹ (۴): ۲-۶۰
- نصیری زاده، ح. ر، توتونچی، ج. ۱۳۸۲. جهانگردی و اشتغال،

- Start, D. 2001. Live lihood Insecurity and social protection: Are-emerging Tssue in Rural Development .Zaman: f., H, G. 2008. Residents attitudes and perception to ward tourism development: a case study of mas iran. Tourism management. 29, 1233-1236.
- Fuller: A.1990 .from part –time farming to plurial activity. A decad of change in rural Europe. Journal of rural studies. 6 (4): 361- 373.
- Mathieson, A. g.wall. 1982. Tourism: Economic, physical and social Impact. London: Longman.
- Kisi, N. 2019. A Strategic Approach to Sustainable Tourism Development Using the A’WOT Hybrid Method: A Case Study of Zonguldak, Turkey, Sustainability, 11, 964, doi: 10.3390/su11040964.
- Shang,W., Qiao,G., Chen, N. 2019. Tourist experience of slow tourism: from authenticity to place attachment – a mixedmethod study based on the case of slow city in China, Asia Pacific Journal of Tourism Research, ISSN: 1094-1665 (Print) 1741-6507 (Online) Journal homepage: <https://www.tandfonline.com/loi/rapt20>.
- Oppermann, M. 1996. Rural tourism in Southern Germany, *Annals of Tourism Research*, 23, 86-102
- سمینار بررسی سیاست‌ها و برنامه های توسعه جهانگردی در جمهوری اسلامی ایران. تهران: سازمان ایران گردی و جهان گردی.
- ضیایی، م، شجاعی، م. ۱۳۸۹. سطح‌بندی مقصدهای گردشگری: واکاوی مفهومی نو در برنامه‌ریزی فضایی گردشگری. *مطالعات مدیریت گردشگری*، ۵(۱۳):۲۵-۴۶
- Briedenhann,J. 2004. Rural tourism — meeting the challenges of the new South Africa, international journal of tourism research, 6(3), 189-2003, doi.org/10.1002/jtr.484.
- Holland J, Burianm , Dixey L , 2003. Tourism in poor rural areas; Diversity iuytbe product and expanding the benefitsin.Journal Rural.4 (2):145-159
- Lee, C.C and CP. Change 2008. Tourism development and economic growth: A closer look at panels. Tourism mangment. 29(1):180-192.
- Liu, C-H., Tzeng, G-H., Lee, M-H., Lee, P-Y. 2013. Improving metro–airport connection service for tourism development: Using hybrid MCDM models. Tourism Management Perspectives. 6(3): 95–107.
- Predue, R, plang and L. A. 1987. Rural resident tourism perception and Attitudes, in *Annals of tourism research*. 14(2): 420 -429.
- Rosa, M .2002. Rurall Tourism In spain, *Annal softourism research*, 29, 4:1101 –1150
- Slee, B. 1997. The economic impact of alternative types of rural tourism. *journal.of Agricultural conomic*, 10 (1),60 .

Strategic planning of tourism development using SWOT model (Case study: Zaras village, Izeh city)

Marziyeh shahryari^{1*} and Hossein koravand²

Submitted: 14 August 2021

Accepted: 13 July 2022

Abstract

Tourism, as the largest service industry in the world, is one of the important sources of economic prosperity in job creation, earning foreign exchange earnings, reducing poverty and increasing exchange and social interaction. The purpose of this research is strategic planning for tourism development and its role in rural development, which has been done in Zaras village of Izeh city. The statistical population of the study consists of three groups that using Cochran sampling method, 200 people have been selected as heads of households, 120 for tourists and 20 for officials as a sample. The present study uses field studies and determines the strengths, weaknesses, opportunities and threats by SWOT analysis to present strategies for development of rural tourism in Zaras and the results show that in tourism planning in Izeh (Zaras village) the first priority is competitive / aggressive strategies and then review strategy. In fact, competitive and aggressive strategies show that by emphasizing local customs and culture, increasing boating facilities and tourist safety by increasing government attention in this area will motivate travel and attract the private sector and achieve the goals. These strategies are proposed to strengthen and increase facilities and services along with tourist attractions and resources in order to attract more tourists and create employment and income. The vulnerability threshold of this rural area is very high due to tourism potential and needs serious review and policy presentation. Appropriate arrangements are in place to remove limitations and barriers.

Keywords: Rural tourism, Solution, SWOT model

1- Assistant Professor Department of sociology Economy and Social Sciences Faculty, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

2- MSc Student of Sociology of Rural Development, Tehran University of Tehran, Iran

(*- Corresponding author Email: m.shahryari@scu.ac.ir)

DOI: 10.22048/rdsj.2022.299182.1970